

בבא בתרא קסג

שווערד

1. חדושי הרמב"ן על מסכת בבא בתרא דף קסג/א

כגון ברוך בן לוי בשיטה אחת. פי' עולה לשתי שיטין ופסול, והכי הילכתא דיד בעל השטר על התחונה, והכי פסק רבינו הגאון ז"ל ומיהו כשמשערין ברוך בן לוי זה בכתב ידי עדים משערין והוא שלא חתמו העדים גם ביותר בכונה, אלא לומר לך שאם חתמו בקולמוסו של סופר ומפני שלא הורגלו בכתיבה חתמו יותר גס מן הסופר משערין בהן, ובירושלמי משער אף בסופר להקל שאם כתבו גס משל עדים משערין בו:

2. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף קסג/א

הא דאמר רבי שבתאי משמיה דחזקיה שני שיטין שאמרו בכתב ידי עדים כו'. איכא דקשיא ליה עליה א"כ למה אין למדין משטה אחרונה כשהוא נכתב על ידי סופר כיון דכל מאן דזייף לא אזיל לגבי ספרא. ולא קשיא דכיון דאיכא שום חששא שלא ללמוד משיטה אחרונה חיישינן דילמא אתרמי ואזיל לגבי ספרא וזייף ולא מפקינן ממונא אבל בהרחקת שני שיטין כיון דודאי אין שם עתה שום שיטה מזוייפת לא פסלינן ליה משום גזרה שאינה מצויה לחוש דילמא אזיל לגבי ספרא ומזייף. ... עליות:

3. תוספות רי"ד מסכת בבא בתרא דף קסג עמוד א

אלמא קסבר שני שיטין וארבעי' אורין פי' האי דמצריך אור רביעי משום דס"ל כחזקי' דבעי שני שיטין בכתב ידי העדים ואתא לפרושי רב יצחק משמ"ל דחזקי' כגון לך לך זה על גבי זה שהן ב' שיטין וד' אורין שאין בין כת' ידי עדי' וכתב ידי סופר אלא אור א' ותו לא:

ר' חייא בר אמי משמ"ל דעולא אמר כגון ל' וד' בשני שיטין אלמא קסבר שני שיטין ושלשה אורין פירש האי פליג אחזקיה ולא בעי שני שיטין אלא בכתב ידי סופר הילכך סגי לן בב' שיטין וג' אורין ר' אבהו אמר כגון ברוך בן לוי בשטה אחת אלמא קסבר שטה אחת ושני אורין. פי' האי ס"ל שני שיטין שאמרו בלא אורין דהיינו מלמעלה ומלמטה אלא שני שיטין ואור אחד ביניהן והילכך די לנו בשיטה אחת ושני אורין שכך היא כמו שני שיטין ואור אחד:

4. שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף קסג/א

אלמא קסבר שני שיטין וארבעה אוריים. נראה לי דהא דרבי יצחק בר אלעזר על אורחא דהא דרבי שבתאי משמיה דחזקיה היא ודמיה לה בצד אחד דלהכי קא משער בארבעה אוריים ושני שיטין בכתב ידי סופר משום דבהאי שיעורא מצי לזיופי שני שיטין בכתב ידי עדים ולא אצטריך למיזל גבי ספרא לזיופי כיון דרווחא ליה אוריא ורב חייא בר אמי לא מפקא מהא דרבי שבתאי משמיה דחזקיה דאיכא למימר דשני שיטין בכתב ידי עדים קא משער דהא ודאי רבי שבתאי כי הך דעולא סבירא ליה דודאי בארבעה אוריים אינו צריך לשער כיון שהוא משער השיטין בכתב ידי עדים אף על פי שיש לדחות שהמזייפים אינם בקיאים לצמצם האוריים ומרווחים בהם. והא דרבי אבהו דאמר שיטה אחת ושני אוריים ודאי מפקא מהא דרבי שבתאי דהא אית ליה דבשיטה אחת ושני אוריים יזייף שני שיטין ואם כן אין השיעור הזה בכתב ידי עדים. ונראה לי דהלכתא כעולא דהא אסיקנא לעיל מסתברא הם ואורין דלא כרבי אבהו דהם ואורין משמע שני שיטין ואוריהם (משמע) ודלא כרבי יצחק בר אלעזר דאמר שני שיטין וארבעה אוריים דהן ואורין לא משמע טפי משלשה אוריים האחד בין שיטה ראשונה לשיטה השניה בין שיטה לשיטה והשלישי בין שיטה לחתימת העדים... עליות:

5. ספר תורת חיים על בבא בתרא דף קסג/א

בין עדים לאשרתא נמי אמרי בי דינא אטיוטא הוא דחתימי. אף על גב דכותבין בהדיא במותב תלתא כחדא הוינא ואתא פלוני ופלוני ואסהידו קדמנא אחתימת ידיהו ומדאתברר לנא וכו' אשרונה וקימנוהי כמו שכתב(ו)ב הטור בסימן מ"ו מכל מקום אין הדיינין עצמן צריכין למיכתב הכי אלא הסופר והן חותמין ואיכא שפיר למימר דבתר הכי או מקמי הכי הוה טיוטא והני דייני אטיוטא הוא דחתימי ולא על הקיום:

6. חדושי הרמב"ן על מסכת בבא בתרא דף קסג/א

פי' טיוטא. שורות ונקודות גסות כדי שלא יהא יכול לכתוב שם כלום, אבל לא לכסות הקלף בטיוטא, שאם אתה אומר כן אף בבית דין שמא שטר היה כתוב שם ועליו היו חתומין, ויש לפרש בי דינא אטיוטא לא חתימי, שהם כותבין אתו סהדי ואסהידו על חתימות ידיהו ואין דרך לכתוב שתי שטרות בקלף אחד זה אחר זה, והראשון מחוור, ומי שפירש בי דינא אטיוטא לא חתימי משום שמזכירין בקיומן על מה מקיימין אינו יודע מהו סח. שאין בית דין מזכירין אלא חתימת העדים ואם כתבו סתם נתקיים שטר זה בפנינו כשר הוא, ולא עוד אלא שהם חותמין אע"פ שלא קראו את השטר ולא ידעו מה כתוב בו כדתניא בפ' שני דייני גזירות (ק"ט ב') הדיינין חותמין אע"פ שלא קראוהו:

7. חזושי הרשב"א על מסכת בבא בתרא דף קסג/ב

ור' יוחנן אמר לא שאנו אלא בין עדים לכתב, אבל בין עדים לאשרתא אפי' שיטה אחת פסול (האשרתא קאמר אבל בין עדים לכתב אבל בין עדים לאשרתא אפי' שיטה אחת פסול). ופסול האשרתא קאמר, אבל לא השטר שכבר נכשר בחתימת עידי, שהרי הוא נכתב ונחתם כתיקון חכמים ואחר שנכשר לא יפסל. דבשלמא כשהרחיק העדים מן הכתב שתי שטים מפסיל כוליה שטרא, משום דהוא גופיה לא נכתב [כתיקון] חכמים, אבל כתב כתיקון חכמים למה יפסל מחמת האשרתא שלא נכתבה כהוגן. ובדין הוה דלימא אבל בין עדים לאשרתא פסולא, אלא אגב גררא דאמר בין עדים לכתב פסול אמר הכי גם באשרתא:

8. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קס עמוד א

גט פשוט - עדי מתוכו, מקושר - עדי מאחוריו. פשוט שכתבו עדי מאחוריו, מקושר שכתבו עדי מתוכו - שניהם פסולין

9. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף קס עמוד א

שניהן פסולין - שלא נעשו כתיקון חכמים ואם שט"ח הוא אינו גובה בו מן הלקוחות ואם גט אשה אינה מתגרשת.

10. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף קס/א

(תקפז) דף ק"ס. מנה"מ דאמר קרא שדות בכסף יקנו וכתוב בספר והנה האי קרא איירי בשטרי ראייה, ואידך קרא ואקח את ספר המקנה איירי בשטרי קנין - קידושין כ"ו - ומוכרח דתקנתא דגט מקושר היא בין בשטרי קנין בין בשטרי ראייה, וא"כ מקושר שכתבו שלא כדינו דפסול הוא אפילו לראיה, וקשה מ"ש רשב"ם במתניתין שניהן פסולין לגבות ממשעבדי ומשמע דכשר לגבות מבנ"ח, והנה לקמן גבי הרחיק שני שיטין פסול, פירש רבינו יונה, דהיינו לגבות ממשעבדי או לענין טענת פרעתי, אבל אינו יכול לטעון להד"מ. כיון שניתנה עדות זו בהכשר, אילו מילא בקרובים בו ביום, אפילו נחתם כבר עכ"ל, והיינו דבטל ממנו דין שטר, אבל דין עדות שבו לא בטל ודינו כעדות בע"פ שיכול לטעון פרעתי אבל לא להד"מ, והיה אפשר לומר, דגם במקושר שנכתב שלא כדינו דאין לו דין שטר ויכול לטעון פרעתי, אבל מ"מ דינו כמלוה בעדים ואינו יכול לטעון להד"מ, אבל זה אינו נראה, דגבי הרחיק שני שיטין הטעם משום שניתנה עדות זו בהכשר, והיינו דבשעה שחתמו היה עליה דין הגדה כשרה, שהיה אפשר למלאות אחר כך בקרובים, אבל במקושר שנכתב שלא כדינו כתב הרמ"ה לקמן דהכשרו של מקושר הוא רק מפני תקנת חכמים, ממילא היכא שלא נכתב כתיקון חכמים פסול מדאורייתא מפני שעדי מאחוריו ואין זו עדות, ולפי"ז פשוט דהוא חספא בעלמא ויכול לטעון גם להד"מ, ובשטרא פרסאה דמסריה באפי סהדי ישראל וגבי ביה מבני חרי, פריך בגמ' והא צריך לחזור בשיטה אחרונה ואמאי גבי מבני חרי, ובמוקדמין להסוברין דכשר לגבות בו מבנ"ח, היינו שלא נפסל אלא הזמן ודינו כשטר שאין בו זמן:

שו"ת תשב"ץ חלק א סימן ו

ולענין חתימת העדים דע כי בעלי התו' כתבו שלא יניחו העדים גליון מצד חתימה אפי' בשטר' שמא יכתוב שטר באותו גליון וקי"ל שטר הבא הוא ועדי בשטה אחד כשר כדאית' בפ' גט פשוט [קס"ג ב'] ולפי זה ישר בעיני מה שנהגו בכתוב' חתנים לצייר בציורין ופסוקי' בגליון לפי שנהגו לעשו' גליון גדול לנוי ומלאו אותו באותן פסוקי' וציורין בשביל שלא יחתמו

העדים בראש שטה תחת שטו' הכתובה וישאר גליון פנוי וכבר כתבתי למעלה מה שיש לחוש בכת' פסוקי' ע"כ צוית לכתוב בכתוב' בנותי וכלותי חרוזים לא פסוקים אבל מ"מ נכון הדבר למלאות הגליון ולא להניחו חלק וכתבו בתוס' שאם הניחו גליון מפסיל שטרא בהכי אלא א"כ חתמו זה תח' זה דהשתא לא הוי שטר הבא הוא ועדי בשטה א' ובודאי שעדיין יש לחוש שמא יכתבו שטר על העד החתום בשטה א' ותהי' חתימתו לעדה עליו אבל הוא יחוש לעצמו שהכמים ז"ל לא עשו תקנה לפסול השטר אלא כשאפשר לבא לידי קלקול לאדם אחר מפני חתימה זו אבל אם אפשר לבא לידי קלקול אל העד החתום לא חששו חכמים לפסולו מפני כך כי מידו היתה זאת לו ואיהו דאפסיד אנפשיה שהיה לו לחוש ולהזהר ולפי זה הענין כתבו בתוס' כי בגטי נשים יחתמו העדים זה תח' זה ולא בשטה א' שאם חתמו בשטה א' והניחו גליון מצד חתימתן ודאי גטא מיפסיל בהכי ומפני חשש זה אפילו בלא גליון לא יחתמו אלא זה תח' זה ומ"ש בעל א"ח הוא על זאת השטה ואותו לשון שהבאת משמו הוא בספר מצו' קטן. אבל עדין הדבר מסופק לפי שאפילו בחותמין זה תחת זה אם הניחו גליון הם מסתפקים בתוס' אי מפסיל שטרא מפני חשש שלא יכתבו על העד עצמו שטר אם לא. וגם הרמב"ן ז"ל הצריך עיון בדבר על כן המנהג היותר נכון בזה הוא לכתוב כדת משה וישראל בשטה אחרונה ובאותה שטה עצמה יחתמו העדים ואפילו בשטר' כ' הרשב"א ז"ל שהיא תקנה גדולה לעשו' כן לפי שנהגו לכתוב קיומין בשטה אחרונה וכיון דאין למדין משטה אחרונה היאך עושין כן אלא שהרמב"ן ז"ל לקיים המנהג כתב שכיון שיש לבסוף והכל שרייר וקיים למדין משטה אחרונה אבל בענין גטין יש לחוש לענין אם כדת משה וישראל הוא כמו שרייר וקיים אם לא מ"מ אם העדים הם חותמין באמצע שטה למדין אפילו בלא שרייר וקיים משטה אחרונה אפי' אותה שטה שחותמין בה וכ"ש אותה שלמעלה הפך ממה שכתבת בשם בעל ארחות חיים. וטעם הדבר שלמדין אפילו משטה החותמין בה אע"פ שאין למדין משטה אחרונה לפי שאין דרכן של עדים לחתום באמצע שטה כדי שלא יפסל השטר מפני הנחת הגליון וכדאיתא בפ' גט פשוט (קס"א ע"א) וא"כ אין לחוש שאחר שחתמו העדים הוסיפו שטה זו אחרונה. ומה שאין למדין משטה אחרונה הוא מפני חשש זה דשמא אחר שחתמו העדים הוסיפו אותה שטה לפי שרוב החותמין דרכן להתרחק מעט כשיעור שטה אחת מהשט' וכיון שכשחתמו באמצע שטה אין לחוש שאחר שחתמו העדים הוסיפו שטה זו כיון שאין דרכן של עדים לחתום באמצע שטה א"כ למדין משטה אחרונה אפילו אותה שהם חותמין בה וכ"ש מאותה של מעלה הימנה. ועדיף טפי הכי שיהא הגט ועדי ב"ב שטו' ומ"מ ב"ב או ב"ב אין גט נפסל בכך כיון שאין שם גליון פנוי וכ"כ הרא"ש ז"ל ויתחילו לחת' בראש השטה כדי שלא יניחו חלק גליון מימין לפני החתימה ואם ירצו זה אחר זה בשטה א' ואם ירצו יחתמו זה תח' זה בשתי שטו' ע"כ.